

Recenzja książki Dominiki Dudek, Marcina Siwka oraz Bartosza Grabskiego „Zaburzenia psychiczne w neurologii”

W tradycji niemieckiej i środkowoeuropejskiej do początku XX w. psychiatria i neurologia były jedną specjalnością medyczną, a jej przedstawiciele – „lekarze chorób nerwowych” – stanowili elitę środowiska medycznego. W drugiej połowie XX w. podział na psychiatrię i neurologię stał się faktem. Z tego powodu zagadnienia z pogranicza obu specjalności stopniowo przykuwały coraz mniej uwagi badaczy i klinicystów. W latach 80. nastąpił renesans zainteresowania tą problematyką, w wyniku czego ukształtowała się dziedzina wiedzy określana jako neuropsychiatria.

Książka autorstwa Dominiki Dudek, Marcina Siwka oraz Bartosza Grabskiego (Klinika Psychiatrii Dorosłych Uniwersytetu Jagiellońskiego, *Collegium Medicum* w Krakowie) „Zaburzenia psychiczne w neurologii” (wyd. *Termedia*, Poznań 2009) poświęcona jest właśnie tym zagadnieniom. W rozdziale pierwszym przedstawiony został podział oraz ogólne zasady rozpoznawania organicznych zaburzeń psychicznych wg klasyfikacji ICD-10, w tym także otępień o różnej etiologii. Następnie szczegółowo omówiono zaburzenia psychiczne występujące w przebiegu najczęstszych chorób neurologicznych. Kolejne rozdziały poświęcone zostały zaburzeniom psychicznym po udarze mózgu, w przebiegu padaczki, guzów mózgu, w chorobie Parkinsona, stwardnieniu rozsianym, po urazie głowy, a także w przebiegu neuroinfekcji oraz w płasawicy Huntingtona. Przedstawiono także podstawowe informacje na temat ryzyka samobójstwa w chorobach neurologicznych oraz postępowania w przypadkach pobudzenia i agresji.

Najczęstszym zespołem psychopatologicznym w przebiegu chorób neurologicznych jest depresja, która występuje u znacznego odsetka osób – po przebytych udarze mózgu, chorujących na chorobę Parkinsona, padaczkę, stwardnienie rozsiane czy AIDS. Autorzy omawianego opracowania przedstawili hipotezy dotyczące przyczyn oraz czynników ryzyka wystąpienia depresji w wymienionych chorobach, a także zasady optymalnego i bezpiecznego jej leczenia. Wiele uwagi poświęcili także trudnościom diagnostycznym, które związane są z nietypowym obrazem klinicznym, podobieństwami symptomatyki depresji oraz choroby podstawowej, a także z występowaniem deficytów poznawczych. Dlatego bardzo pomocne dla praktyków są informacje dotyczące diagnostyki różnicowej zaburzeń psychicznych w przebiegu chorób neurologicznych. Z uwagi na ich złożoną etiologię konieczna jest przede wszystkim wnikliwa ocena stanu ogólnego i właściwe leczenie choroby somatycznej oraz analiza możliwych działań niepożądanych stosowanych leków.

Wskazówki dotyczące leczenia zostały opracowane w postaci czytelnych tabel, w których zawarto ogólne zasady postępowania oraz wymieniono preferowane w danej sytuacji klinicznej leki. W omawianej książce Czytelnik znajdzie także informacje na temat postępowania w trudnych sytuacjach klinicznych, do jakich zaliczyć można leczenie psychozy u chorego na chorobę Parkinsona czy otępienie z ciałami Lewy’ego.

W praktyce klinicznej zakłada się na ogół, że zaburzenia psychiczne, które wystąpiły w przebiegu choroby układu nerwowego, mają charakter „organiczny”. Konsekwencją takiego podejścia jest ograniczenie leczenia do farmakoterapii, którą często stosuje się bez przekonania o jej skuteczności z uwagi na spowodowane chorobą neurologiczną nieodwracalne zmiany w mózgu. Coraz więcej dowodów potwierdza konieczność interwencji psychospołecznych w tej grupie chorych. Powinny być one nakierowane m.in. na poprawę sposobu radzenia sobie z konsekwencjami choroby przez chorego i jego rodzinę, dotyczy to szczególnie depresji. Uważam, że wątek ten zasługuje na popularyzację, ponieważ dość często takie podejście terapeutyczne okazuje się wystarczające. Niestety, szeroko rozumiana psychoterapia zaburzeń psychicznych w przebiegu chorób neurologicznych jest stosowana tylko wyjątkowo, głównie z uwagi na brak odpowiednio przygotowanych fachowców. Problemy te mogą być przyczynkiem do dyskusji na temat tego, czy określenia „organiczny” nie używamy za często i w sposób nieuzasadniony w odniesieniu do omawianych sytuacji klinicznych. Ponieważ omawiane opracowanie z pewnością doczeka się kolejnych wydań, zachęcam Autorów do zabrania głosu na ten temat.

Książka „Zaburzenia psychiczne w neurologii” jest cenną propozycją wydawniczą dla lekarzy neurologów, psychiatrów oraz psychologów klinicznych. W sposób zwięzły i kompetentny zostały w niej przedstawione informacje na temat rozpoznawania i leczenia zaburzeń psychicznych w chorobach neurologicznych. Zastosowanie tej wiedzy w praktyce z pewnością przyczyni się do

poprawy jakości diagnostyki i leczenia tej grupy chorób. To z kolei przekładać się będzie na poprawę jakości życia chorych i w wielu przypadkach rokowania. Gorąco polecam lekturę książki wszystkim profesjonalistom zainteresowanym tą problematyką.

*Jan Jaracz
Klinika Psychiatrii Dorosłych
Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu*